

Takimi i dytë i ekipës për menaxhim të projektit për zvogëlim të pagesave në para të gatshme në Kosovë

Ekipi menaxhues i projektit në kuadër të Këshillit Kombëtar të Pagesave (KKP)

26 janar, 2011

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 1.

Përmbajtja

- Miratimi i procesit dhe konkluzioneve të takimit të fundit
- Instrumentet dhe terminalet e pagesave - Kosova në krahasim me vendet e Evropës Qendrore dhe Juglindore (*prezantim i shkurt*)
- Hulumtimi mbi Klientin dhe Tregtarin për të kuptuar çështjet e tyre në lidhje me pagesat jo në para të gatshme
- Pyetje, kerkesa dhe propozime

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 2.

1. Miratimi i procesit dhe konkluzioneve të takimit të fundit

z. Robert Wright
CEO Raiffeisen Bank

2. Prezantim:

Instrumentet dhe termialet e pagesave - Kosova në krahasim me vendet e Evropës Qendrore dhe Juglindore

Gjylfidane Kadrijaj, Drejtore
Drejtorati i Sistemeve Ndërbankare të Pagesave
Banka Qendrore e Republikës së Kosovës

Tabela Krahasuese

Përshkrimi	Kosovo	Slovenia	Hungary	Czech Republic	Turkey	Serbia	Bulgaria	Albania	Bosnia	Montenegro	Croatia	Macedonia
Banorë (në milion)	2.1	2.04	10.02	10.51	74.8	7.38	7.54	3.16	3.77	0.62	4.42	2.04
ATM	339	1,786	4,748	3,573	23,952	2,723	5,471	741	1,355	295	3,601	832
POS	5,251	36,720	70,960	77,797	1,731,397	59,058	59,449	4,370	16,259	7,202	85,804	31,447
Kartela Krediti	31,508	122,811	1,505,439	1,536,882	44,392,600	1,022,544	1,050,566	23,844	-	56,935	2,044,621	188,612
Kartela Debiti	507,399	2,611,307	7,266,081	7,811,609	64,661,900	4,991,846	6,631,214	543,141	-	318,875	6,489,163	1,021,370
Total Kartela	538,907	2,734,118	8,771,520	9,348,491	109,054,500	6,014,390	7,681,780	566,985	1,754,221	375,810	8,533,784	1,209,982
E-Banking Llogari	40,924	-	-	-	-	-	-	15,034	52,000	18,155	919,009	296,914

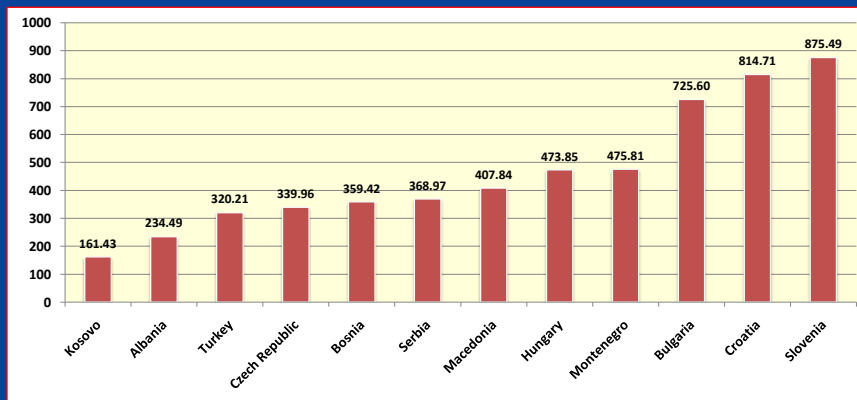
(per 1,000,000 people in 2009)

Përshkrimi	Kosovo	Slovenia	Hungary	Czech Republic	Turkey	Serbia	Bulgaria	Albania	Bosnia	Montenegro	Croatia	Macedonia
ATM	161	875	474	340	320	369	726	234	359	476	815	408
POS	2,500	18,000	7,082	7,402	23,147	8,002	7,884	1,383	4,313	11,616	19,413	15,415
Kartela Krediti	15,004	60,201	150,243	146,230	593,484	138,556	139,332	7,546	-	91,831	462,584	92,457
Kartela Debiti	241,619	1,280,052	725,158	743,255	864,464	676,402	879,471	171,880	-	514,315	1,468,136	500,672
Total Kartela	256,622	1,340,254	875,401	889,485	1,457,948	814,958	1,018,804	179,426	465,311	606,145	1,930,720	593,128
E-Banking Llogari	19,488	-	-	-	-	-	-	4,758	13,793	29,282	207,921	145,546

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 5.

ATM

Numri i terminaleve ATM për 1,000,000 banorë në 2009

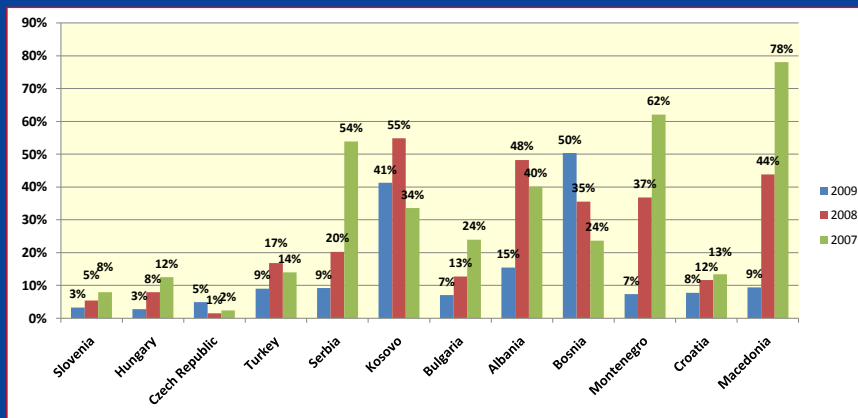

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 6.

ATM

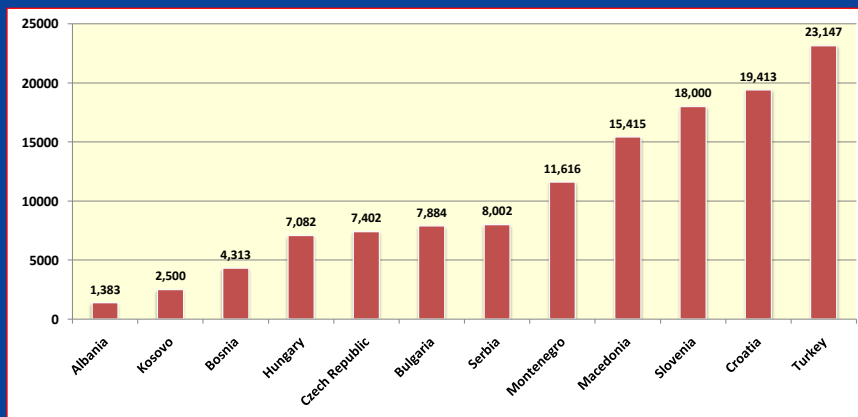
Ritja vjetore e numrit të ATM-ve në 3 vitet e fundit:

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

POS

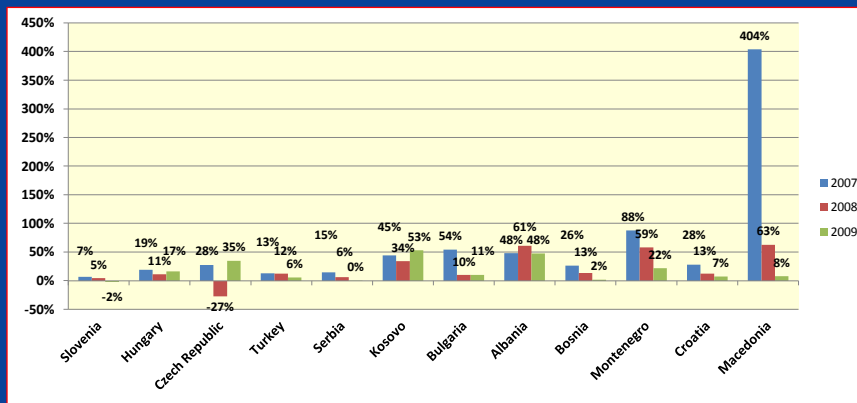
Numri i terminaleve POS për 1,000,000 banorë në 2009

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

POS

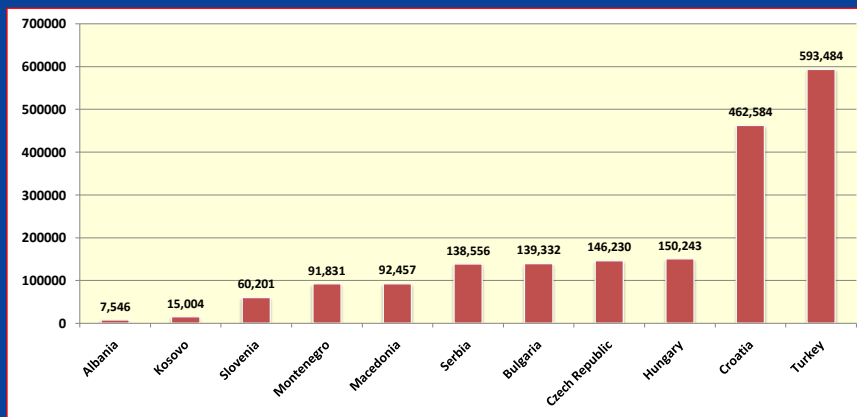
Rritja vjetore e numrit të POS-ve në 3 vitet e fundit:

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

Kartelat e Kreditit

Numri i kartelave të kreditit për 1,000,000 banorë në 2009

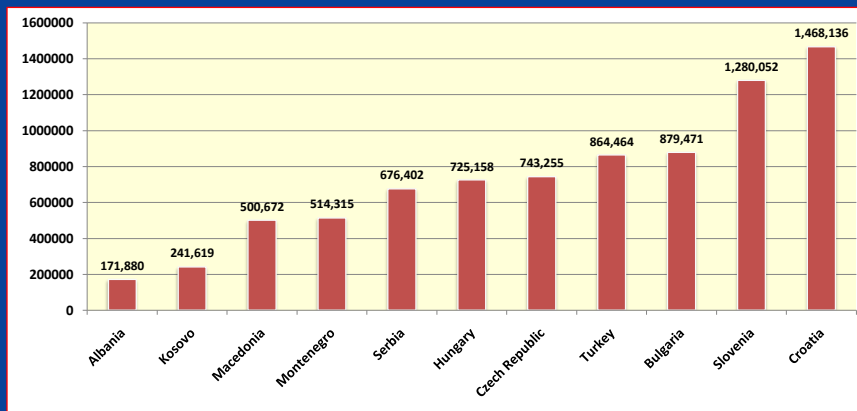

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

Kartelat e Debitit

Numri i kartelave të debitit për 1,000,000 banorë në 2009

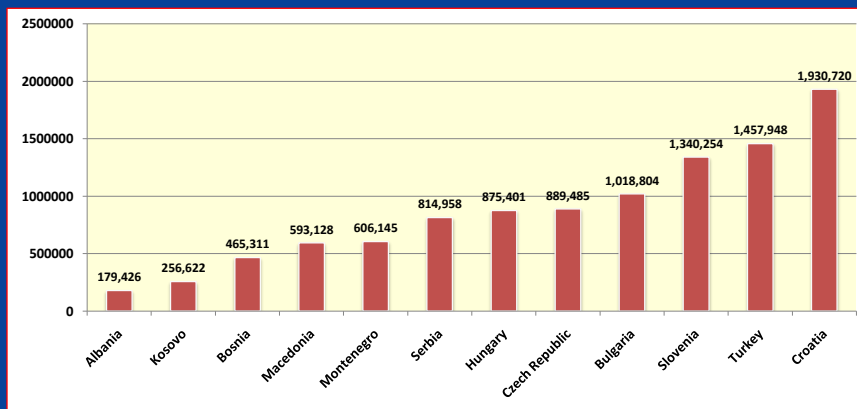
* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 11.

Total Kartela

Numri i kartelave bankare (debiti dhe krediti) për 1,000,000 banorë në 2009

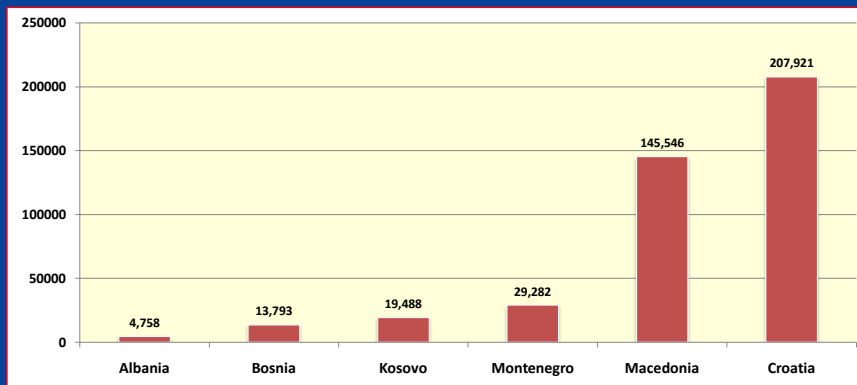

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 12.

Llogaritë E-Banking

Numri i llogarive E-Banking për 1,000,000 banorë në 2009

* Të dhënat janë marr nga bankat qendrore dhe autoritetet mbikëqyrëse rregullative

Konkluzionet (1)

- Kosova ka filluar zhvillimin e sektorit të saj bankar dhe të infrastrukturës së pagesave nga zero pas luftës në vitin '99, shumë më vonë se shtetet në Evropën Juglindore dhe Qendrore.
- Infrastruktura e terminaleve (ATM dhe POS) është në rritje me një ritëm më të shpejtë se rritja mesatare në rajon. Megjithatë, aktualisht sa i përket terminaleve për 1 milion banorë, Kosova ka:
 - **ATM**: Numrin më të vogël të ATMve në rajon (161), 5 herë më pak se Sllovenia dhe 2 herë më pak se Maqedonia
 - **POS**: Numrin e dytë më të vogël të terminaleve POS në rajon (2,500)
- Numri i kartelave të pagesave është duke u rritur, megjithatë Kosova është ende prapa vendeve të tjera në Evropën Lindore dhe Qendrore. Kosova është vetëm përpara Shqipërisë sa i përket numrit të kartelave të pagesës për 1 milion banorë.

Konkluzionet (2)

- Edhe numri i instaluar i terminaleve POS në Kosovë është çorientues, pasi shumë pika të shitjes kanë POS terminale nga disa banka. Instalimi i shumë terminaleve në një vend është i domosdoshëm pasi nuk ekziston qendër proceduese dhe kliringu për kartela dhe për pasojë asnjë marrëveshje ndërveprimi të rrjeteve ndërmjet bankave (duhet pasur parasysh se e njëjta gjë ndodh edhe me ATM-ët).

Instalimi i shumë ATM-ve në një vend, pranë NEWBORN-it

Konkluzionet (3)

- Mungesa e ndërveprimit bankar ose ndërlidhjes së rrjeteve të kartelave në Kosovë shkakton joefikasitet.
- BQK-ja në bashkëpunim me bankat komerciale dhe akterë të tjerë kanë përgatitur **Strategjinë për zhvillimin e Sistemit Kombëtar të Pagesave**, i cili merret edhe me pagesat me vlera të vogla (*shtylla 3*). Objektivi i përgjithshëm i strategjisë është të sigurojë ekonominë me një gamë të gjerë të sigurt dhe efikase të shërbimeve të pagesave *.

* Dokumenti i strategjisë është i publikuar në faqen zyrtare të BQK-së: <http://www.bqk-kos.org/?cid=1,59,306>

3. Hulumtimi mbi Klientin dhe Tregtarin për të kuptuar çështjet e tyre në lidhje me pagesat jo në para të gatshme

z. Robert Wright
 CEO Raiffeisen Bank

Hulumtimi mbi Klientin dhe Tregtarin (1)

- **Objektivi:** Të identifikohen arsyet pse klientët preferojnë paranë e gatshme dhe jo ‘bankingun’
- **Pritjet:**
 1. Identifikimi i problemit
 2. Propozimi për veprime rregullative apo vetë-rregullative
 3. Implikimet e veprimeve të propozuara
- **Audienca:**
 1. Bizneset Kosovare
 2. Bankat Komerciale
 3. Klientët
 4. Autoritetet e tjera

Hulumtimi mbi Klientin dhe Tregtarin (2)

- 3 nga 4 kompanitë që janë kontaktuar rreth kryerjes së hulumtimit:

Çmimet janë tentative, dhe vetëm indikator të përafërm të çmimit final të projektit (që mesiguri do të jetë më i vogël)

**A duhet të kryehet ky hulumtim?
Si të sigurohen fondet e nevojshme?**

Në rast të pamundësisë së sigurimit të fondeve përmes ndonjë donacioni, atëherë BQK-ja në bashkëpunim me banka komerciale, kompani, OEK, institucione të Qeverisë, si dhe institucione të tjera t'a kryej këtë hulumtim?

4. Pyetje, kerkesa dhe propozime

Propozime nga BQK

- Marrja e iniciativave dhe aktiviteteve konkrete për reduktim të pagesave në cash nga të gjitha institucionet (banka komerciale, kompani publike, kompani private, agjenci qeveritare, etj.) Si psh. Kompanitë utilitare të hartojnë plane operative për zvogëlim/mbyllje të arkave/sporteleva të tyre që pranojnë cash (*vendosja e afateve kohore është i nevojshëm*).
- Vazhdim i aktiviteteve të nisura që më herët nga disa kompani
- Nga Bankat Komeriale të planifikohen programe të veçanta për vetëdijesim të klientëve, të ulen tarifat për shërbimet e pagesave pa para te gatshme - elektronike, si Debitim Direkt, E-Banking, Kos-Giro, etj. Të hyrat e humbura nga zvogëlimi i tarifave do të kompensohen me rritjen e numrit të pagesave.
- Vazhdim i aktiviteteve të nisura, analiza, hulumtime dhe prezantime në SHBK për banka dhe pastaj për akterë tjerë në mirëkuptim të palëve (p.sh. si në OEK, IPKO, etj).
- Të analizohen praktikat në vendet e tjera të vendosjes së limiteve maksimale për vlerat e pagesave në cash pranë sporteleve të bankave komerciale, dhe të dilet me sugjerime për institucionet e Qeverisë (MEF), banka, etj.

Propozimet e tjera

- Ju lutemi të bëni propozime me shkrim me ide, nisma dhe aktivitete konkrete për reduktimin e pagesave kesh në e-mail adresën e mëposhtme:

paymentsystems@bqk-kos.org

- Këto propozime mund të prekin cilëndo nga palët e përfshira: bizneset kosovare, bankat komerciale, konsumatorët, autoritetet qeveritare, etj.
- Këto propozime do të analizohen dhe diskutohen në mbledhjen e ardhshme.

Faleminderit

Këshilli Kombëtar i Pagesave
<http://www.bqk-kos.org/?cid=1,59,55>